

Svar på skriftligt spørgsmål om beredskapen hos livsmedelskedjan och anvisningar för coronaepidemin

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Ärade talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spørgsmål SS 180/2020 rd undertecknat av riksdagsledamot Mia Laiho /saml m.fl.:

Hur har regeringen säkerställt säkerheten och kontinuiteten i hela livsmedelskedjan under coronaepidemin, vilka anvisningar har Livsmedelsverket och regionförvaltningsverken gett hela livsmedelsproduktionen inklusive mellanhänder för att säkerställa ren mat under dessa undantagsförhållanden och hur har tillräcklig arbetskraft, tillgången till ersättare och livsmedelstransporterna under undantagsförhållandena säkerställts?

Som svar på detta spørgsmål anför jag följande:

Under den pågående coronaepidemin, och framför allt efter att ibruktagningsförordningarna i beredskapslagen utfärdats 17.3.2020, har regeringen allt kraftfullare strävat efter att begränsa epidemin och dess följder. I alla åtgärder har livsmedelssystemet från primärproduktion till konsument betraktats som en kritisk funktion i samhället där säkerställandet av verksamhetsförutsättningarna har hög prioritet i regeringens åtgärder. Maten har räckt till för alla, även om medborgarnas hamstring under de första dagarna av undantagsförhållandet medförde tillfällig brist på dagligvaror – orsaken till detta var dock inte i något läge avbrott i produktionen på grund av epidemin utan den oväntade efterfrågetoppen.

Institutet för hälsa och välfärd inom social- och hälsovårdsministeriets förvaltningsområde är ett nationellt expertinstitut för smittsamma sjukdomar som styr bekämpningen av smittsamma sjukdomar i Finland. Institutet för hälsa och välfärd ansvarar för informationen om smittsamma sjukdomar samt för att lämna anvisningar för att förebygga smitta och spridning av sjukdom. Även Arbetshälsoinstitutet som verkar under social- och hälsovårdsministeriet lämnar anvisningar om skydd mot smittsamma sjukdomar. Institutet för hälsa och välfärd och Arbetshälsoinstitutet ansvarar för att bekämpa smittsamma sjukdomar och att ge anvisningar i anknytning till ärendet även då det gäller människor som arbetar i livsmedelskedjan.

Jord- och skogsbruksministeriet samt Livsmedelsverket har noga följt coronavirussituationen. Livsmedelsverket tillsatte 12.3.2020 en lägesgrupp för coronavirus COVID-10-beredskap till vars uppgifter det bland annat hör att klarlägga helhetsbilden på Livsmedelsverkets och hela livsmedelssystemets funktion och koordinera beredskapen för epidemin liksom tillhörande kommunikation. Livsmedelsverket har lämnat anvisningar vars syfte är att säkerställa funktionen för livsmedelskedjan under undantagsförhållanden. Genom anvisningarna styrs resurserna så att tillräckligheten och säkerheten för livsmedel säkerställs. De anvisningar som Livsmedelsverket lämnat

Svar på skriftligt spørgsmål SSS 180/2020 rd

omfattar hela livsmedelskedjan och innehåller bland annat anvisningar om ordnande av veterinär-tjänster och uppföljnings- och tillsynsprogram för djursjukdomar samt köttkontroll och annan livsmedelstillsyn. Man strävar efter att på alla sätt säkerställa livsmedelssäkerheten och tillgången på livsmedel. Livsmedelsverket har tillsammans med livsmedelsbranschen kontinuerligt sökt efter lösningar för att säkerställa tillgången på livsmedel även under undantagsförhållanden utan att äventyra livsmedelssäkerheten. Livsmedelsverket har också gett anvisningar åt konsumenterna. Anvisningarna har samlats på Livsmedelsverkets webbplats och uppdateras kontinuerligt.

Syftet med alla myndighetsanvisningar är att förhindra spridningen av coronavirussmitta. De som verkar i livsmedelskedjan ska tillämpa anvisningarna i sina egna företag. Kontentan i anvisningarna är att man även inom livsmedelsföretag bör följa de åtgärder för att upprätthålla social distans och begränsa kontakter och generellt åtgärder för att kontrollera epidemin som medborgarna även allmänt uppmanas följa. Det vill säga att onödiga kontakter undviks i arbetsgemenskaper såväl under linjearbete som under pauser och förflyttning mellan olika platser. Det är också viktigt att det finns tillräckligt med personalutrymmen och lunchutrymmen så att kontakter kan undvikas. Dessutom är det viktigt att sköta arbetsbelastningen för arbetstagarna så att arbetstagarna kan återhämta sig under undantagsförhållanden och när efterfrågan ökar.

Det för närvarande största hotet som coronavirusepidemin utgör för livsmedelssystemet är att säkerställa tillgången på arbetskraft till lantbruken. Baslivsmedlen räcker i Finland på grund av en god självförsörjningsgrad. Framförallt i produktionen av trädgårdsväxter behövs dock mycket säsongsarbetare. De flesta av dessa kommer normalt från utlandet för att arbeta i Finland, men detta hotas nu av resebegränsningarna på grund av epidemin. Motsvarande problem finns även i andra EU-länder. EU-kommissionen gav ett meddelande (2020/C 102 I/03) om riktlinjer gällande att bedriva fri rörlighet för arbetstagare under coronavirusepidemin. I meddelandet förtecknas arbetstagare som utövar kritiska yrken. Till dessa hör arbetstagare som arbetar inom den centrala livsmedelsförsörjningen, inklusive säsongsarbetskraft i jordbruket. Arbets- och näringsministeriet tillsatte 25.3.2020 en tjänstemannaarbetsgrupp gemensam för ministerierna för att kartlägga inresa för arbetstagare i nödvändiga branscher under undantagsförhållandena under coronaviruset. Som mest kritisk och brådskande framhölls en mängd arbeten i anknytning till början av växtperioden inom jordbruks- och trädgårdsproduktion samt skötsel av produktionsdjur.

Regeringen strävar aktivt efter att hitta metoder för att få inhemska arbetstagare till lantbruken för att kompensera arbetskraftsbristen. Arbetstagarna bör dock vara lämpliga för lantbrukens behov. Lösningar söks tillsammans med olika förvaltningsområden och nätverk. Till exempel skulle arbete på gårdarna kunna ingå i studierna för studerande inom jordbruksbranschen. Tillgången på avbytare som kommunerna tillhandahåller inom avbytarssystemet för jordbruken är för närvarande god. Avbytarlagstiftningen innehåller också flexibilitet som kan utnyttjas i en situation där det uppstår brist på kommunernas avbytare på grund av coronaepidemin. Trots alla åtgärder är det sannolikt att produktionsvolymerna av till exempel grönsaker och bär blir mindre än normalt. Många jordbruk har redan börjat anpassa sin produktion till en situation där normal produktion inte är möjlig.

Svar på skriftligt spørgsmål SSS 180/2020 rd

Inom livsmedelsindustrin har ännu inga tecken på arbetskraftsbrist märkts. För det fall att epidemin skulle äventyra tillgången på kompetent personal har Livsmedelsverket redan förra månaden gett anvisningar till anläggningarna inom köttbranschen om hur produktionsvolymen säkras när personalens sjukfrekvens ökat. Dessa anvisningar utökas och preciseras varje vecka. Livsmedelsverket strävar efter att med anvisningar skydda också sin egen personal som utför kontroller, som sin köttkontrollpersonal och därigenom säkerställa nödvändiga kontroller.

Utöver myndigheterna följer försörjningsberedskapscentralen noga läget för livsmedelsförsörjningen. Förmågan att vid behov reagera på störningar i brett samarbete mellan staten och aktörerna i livsmedelsnäringen är för närvarande god i Finland. I försörjningsberedskapsorganisationens livsmedelsförsörjningssektor ingår tre pooler som verkar i anslutning till försörjningsberedskapscentralen. Dessa pooler är primärproduktionspoolen, livsmedelsindustripoolen samt handels- och distributionspoolen. Poolernas uppgift är att tillsammans med företagen i branschen följa, planera och förbereda utvecklingen av försörjningsberedskapen inom sina egna branscher samt producera lägesbild om försörjningsberedskapen. I dagsläget arbetar poolerna i effektivt samarbete med företagen inom näringslivet och producerar dagligen lägesbilder till myndigheterna. Utöver detta delar och samlar jord- och skogsbruksministeriet lägesinformation genom sina beredskapsåtgärder brett mellan aktörerna inom sektorn samt statsrådet. På detta sätt säkerställs hanteringen av störningssituationen och nödvändiga åtgärder i rätt tid.

Helsingfors den 6 april 2020

Jord- och skogsbruksminister Jari Leppä